

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

БУНЕЦЬКА Н.В., АСПІРАНТ,¹

ГР'ЯВКА С.А., МАГІСТРАНТ,

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

У статті розглядається фінансове забезпечення інноваційної діяльності як чинник підвищення конкурентоспроможності. Розглянуто теоретичні питання щодо появи, розвитку та використання фінансових інновацій. Узагальнено значення фінансових інновацій з погляду розвитку економічних відносин.

The financial providing of innovative activity as factor of increase of competitiveness is examined in the article. The theoretical issues of the emergence, development and use of financial innovation were considered. The importance of financial innovations in terms of economic relations were summarized.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах впровадження ефективних фінансових інновацій та їх фінансове забезпечення дозволяє підприємству, з одного боку одержати конкурентні переваги (покращити ринкові позиції свого продукту та фінансовий стан, поліпшити якість виробничого потенціалу та персоналу тощо), а з іншого – вимагає значного часу та ресурсів.

Однією з головних умов формування конкурентоспроможності підприємства є його інноваційна активність, яка значною мірою залежить від фінансового забезпечення. Пошук можливих шляхів інструментів такого забезпечення, по суті, складає зміст фінансових інновацій, які потребують не лише практичного обґрунтування, а й теоретичного осмислення та методологічного наповнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектність та складність проблем інноваційної діяльності об'єктивно обумовлює наявність варіативності підходів щодо їх розв'язання.. Проблематикою фінансових інновацій займалася значна кількість вчених (О. Амопа, П. Бубенко, Б. Буркинський, А. Гальчинський, В. Гець, С. Глазьев, А. Гриньов, А. Данькевич, Г. Задорожний, С. Ілляшенко, Ю. Кахович, С. Кравченко, К. Кристенсен, В. Семиноженко та інші). У наукових дослідженнях згаданих авторів розкрита роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, обґрунтована необхідність здійснення інноваційної діяльності, але мало опрацьованими залишаються питання інноваційної діяльності в сільському господарстві, зокрема проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Цілі статті. В основу дослідження покладено розкриття суті фінансових інновацій, історичний дискурс їх розвитку, окреслення ролі з з погляду економічних відносин і наслідків впровадження на підприємстві та в економіку країни.

Виклад основного матеріалу. За прогнозами експертів найближчим часом не варто сподіватися на позитивні зрушення в інноваційній діяльності підприємств аграрного сектора економіки.

Поняття “інновація” і “інноваційна діяльність” здебільшого вживаються у контексті аналізу розвитку суспільного виробництва.

Як вважають експерти, інновації, що з'явилися останнім часом, створюють на фінансових ринках атмосферу невизначеності, невпевненості, нервозності, що підвищує нестабільність і можливість різких коливань, особливо на ринках держав, що розвиваються, і країн з перехідною економікою [3].

Світові тенденції в сфері розвитку технологій, на перший погляд, здаються далекими від української дійсності. Однак прагнення України стати повноцінним членом міжнародної торгової системи вимагає відповідності світовим вимогам і стандартам. Конкуренція з кожним днем стає динамічнішою. Досвід компаній, що успішно розвиваються, свідчить, що сьогодні виживає той, хто вміє швидко реагувати на зміни й постійно займається інноваціями. У всьому світі інновації сьогодні – це не примха, а необхідність виживання, збереження конкурентоздатності й подальшого розвитку.

Необхідність інноваційного шляху розвитку підприємствам не підлягає сумнівам. При чому, вже зроблено вагомі кроки: розроблено і прийнято відповідну законодавчу базу, створено законодавчі передумови для функціонування ринку венчурного капіталу, розвивається мережа інноваційних структур, діють численні програми підтримки окремих проектів.

Що ж стосується ресурсу, який має підтримувати інноваційну діяльність, то для того, щоб відбулися помітні структурні зміни в економіці, на думку економістів, потрібно не менше 5 – 10 % валового внутрішнього продукту щороку. Тобто треба вкладати фінансові ресурси обсягами 10 – 20 млрд. грн. Таких ресурсів, які могли б бути використані державними недержавними інвесторами, зараз в країні просто немає. Інший бік цієї проблеми – держава не може постійно лише субсидувати. Необхідне масове залучення приватного і банківського капіталу до кредитування та інвестування новітніх досліджень та їхнього впровадження.

¹ Науковий керівник д.держ.уфр., доцент Т.М. Лозинська.

Одними з головних проблем є фінансове забезпечення інноваційної діяльності, інформаційне забезпечення інноваційних процесів, які безпосередньо впливають на підвищення конкурентоспроможності. Вільний доступ до інформації про об'єкти інтелектуальної власності, можливості їх комерціалізації може стати тим інструментом, що призведе до активізації інноваційних процесів в Україні. На жаль, українське підприємництво досі не стало інноваційним.

Підприємства не часто вдаються до радикальних інновацій або реалізації масштабного інноваційного проекту. Значна частина інновацій носить поліпшувальний характер: спрямована на вдосконалення технічних засобів з метою зменшення трудомісткості виконання операцій, економії матеріалів (через використання дешевших заміників чи оптимізацію режимів оброблення вихідного матеріалу), енергії тощо. Впровадження таких заходів сприяє зниженню виробничих витрат, що важливо для підприємств, які реалізують стратегію мінімізації витрат або мають обмежені фінансові можливості.

Прагнення суб'єктів господарювання до економічного розвитку завжди наптовхується на необхідність розв'язання інноваційних завдань. І цілком очевидно, що у найближчій і довгостроковій перспективі максимізація саме інноваційного фактору стане вирішальною умовою стійкого розвитку як підприємства так і економіки України вцілому. Цим шляхом ідуть розвинені країни, і у нашого суспільства є всі передумови орієнтуватися на нього.

Але незважаючи на досить високий рівень науки, відомі в світі наукові школи, наявність значної кількості фахівців із вищою освітою у народному господарстві, запас нереалізованих винаходів, в Україні спостерігається суттєва інноваційна криза. Слід зазначити, що головна увага має приділятися їх вивченню на рівні підприємства як генератора новаторських процесів. Для того, щоб підприємство вважалося зорієнтованим на інноваційну діяльність, має відповідати низці критеріїв інноваційності. Дехто з науковців пропонує різний набір таких параметрів, але, на нашу думку, найповніший їх перелік дав О. Дугопольський. Представимо запропоновані ним параметри у вигляді таблиці, доповнивши її деякими показниками.

Головним спонукальним мотивом для розробки інновацій є бажання і прагнення керівництва підприємства здійснювати стратегічну діяльність взагалі і, зокрема, вести інноваційну політику. Іншими словами, на підприємстві мусить бути лідер-новатор, який готовий виділити ресурси на розробку нової продукції, а в запровадженні інновацій повинен бути зацікавлений весь персонал. Ще однією умовою для впровадження інновацій є ефективна система маркетингу і збуту. Більшість невдач з виведенням інновацій на ринок фахівці пояснюють тим, що вони виникають на базі нових знань, а не потреб, тоді як покупцям потрібен не новий товар, а нові вигоди.

Комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал. Це поняття є концептуальним відображенням феномену інновацій.

Таблиця 1

Комплекс параметрів інноваційності підприємства

№	Вид параметру	Показники, що характеризують (входять у) параметр
1	Параметри наукомісткості виробництва	– чисельність науково-технічних кадрів у загальній кількості зайнятих (не менш як 15 %); – річний приріст витрат на НДДКР; – обсяг витрат на оплату праці, послуг суб'єктів інноваційної інфраструктури щодо маркетингу, реклами, підготовки кадрів.
2	Параметри якості й конкурентоспроможності продукції	– якість і диференціація продукту; – чисельність каналів постачання й збуту готової продукції; – частка ринку, його структура; – обсяг витрат на проведення випробувань.
3	Параметри техніко-економічного рівня продукції	– відповідність товарів національним і світовим стандартам; – наявність у складі промислової продукції принципово нових товарів, які не випускаються іншими підприємствами.
4	Параметри оновлення продукції (технології)	– частка принципово нової продукції у загальному обсязі виробництва (не менш як 10 %); – коефіцієнт оновлення продукції (не менш як 5 % на рік); – наявність технологічних інновацій (нових технологічних процесів).
5	Параметри експортоспроможності продукції, виробництва	– питома вага виробів, що знаходять збут за кордоном; – обсяги зарубіжних ринків, їх сегментація.

Джерело: [1].

Аналіз джерел фінансування інноваційних заходів підприємств України за останні роки засвідчив, що із загальної суми використаних на інноваційні цілі фінансових ресурсів майже 60 – 70 % становили власні кошти підприємств, фінансування з державного бюджету дорівнювало приблизно

2 – 4 %, кредитні ресурси становили 2 – 3 %, кошти інвесторів – 1 – 2 %. Як видно з наведених даних, основним таким джерелом є власні кошти суб'єктів господарювання, і стає очевидним, що у майбутньому слід спиратися саме на них. Висока ризикованість інноваційних проектів зумовлює низьку частку коштів інвесторів і кредитних ресурсів [2].

Сучасним підприємствам, що функціонують у складному соціально-економічному середовищі, слід постійно створювати і впроваджувати різноманітні інновації для забезпечення ефективної діяльності у ринковій економіці. Вихід з економічної кризи будь-якого підприємства неможливий без здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, спрямованої на оновлення виробництва на принципово новій, конкурентній основі.

Висновки. Таким чином, зі сформульованих вище проблем варто зазначити, що активізація інвестиційної та інноваційної діяльності потребує якісно нової організації взаємозв'язків і взаємодії між усіма учасниками інноваційного процесу. Найпершими стратегічними завданнями розвитку інноваційної економіки має стати його фінансове забезпечення, формування сприятливого середовища для діяльності суб'єктів господарювання, підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Література.

1. Дугопольський О. Інноваційна діяльність як невід'ємна складова політики структурних перетворень в індустріальному виробництві: світовий досвід та українська специфіка / О. Дугопольський // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2001. – № 6. – С. 75.
2. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності / Ю. Каракай // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 14-22.
3. Мишкін Ф. Фінансові інновації: передумови виникнення та еволюція форм / Ф. Мишкін // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 5. – С. 21-24.